

MINISTERUL EDUCAȚIEI CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

PROGRAMĂ ȘCOLARĂ

ISTORIA MUZICII

**CICLUL SUPERIOR AL LICEULUI
Clasele a XI-a și a XII-a**

Curriculum diferențiat pentru filiera vocațională, profil artistic, specializarea muzică

*Aprobată prin ordin al ministrului
Nr. _____/_____*

București, 2009

NOTĂ DE PREZENTARE

Conținuturile și structura programei pentru disciplina Istoria muzicii, clasele a XI - a și a XII - a au în vedere continuarea pregătirii artistice de specialitate, împlinind prin studiul cronologic perioada de timp de cca 200 de ani, de la sfârșitul secolului al XVIII lea și până în zilele noastre, cu accent sporit pe creația muzicală românească. Programa se adresează elevilor din liceele de muzică și de la toate secțiile.

Scopul declarat, acela al definirii personalității artistice a viitorului muzician și om de cultură, este concentrat asupra laturii instructiv-formative, ce conferă pe lângă un suport teoretic adecvat, stabilitate pregătirii practice de specialitate tuturor elevilor din liceele vocaționale, indiferent de specializarea ce urmează a fi absolvită.

Gândită ca un instrument de lucru flexibil, prezintă programa confruntă elevul cu evoluția creației, gândirii și stilisticii compoziționale a ultimelor secole, propunându-și să ofere elemente de comparație indispensabile propriei sale personalități ca și instrumentarul practic de descoperire și redescoperire a valorilor autentice, centrând la nivel maximal interesul pe elev și propriile sale opțiuni artistice.

În acest sens, disciplina Istoria muzicii își propune:

- să familiarizeze elevul cu terminologia de specialitate muzicală, estetică, din sfera sociologiei artei, elaborată pe baza cunoașterii conceptelor operaționale fundamentale;
- să formeze deprinderile și tehnicile de lucru privind selectarea informației istorice folosind cele mai variate și mai noi tehnici de procesare a acesteia, pornind de la cele tradiționale și având un accent sporit asupra accesării calculatorului nu numai ca mijloc de informare, dar și ca partener al propriilor valențe creative;
- să genereze strategii cognitive și afective bazate pe relații interdisciplinare în interiorul domeniului artistic, dar și cu domenii tangente (literatură, poezie, filozofie, teologie, matematică), deschizând sfera tehnicilor de creație și redare a muzicii prin noile cuceriri ale secolului 21 (instrumente electronice, acustice, tehnologia informațională computerizată - TIC);
- să fundamenteze capacitățile proprii de valorizare în cadrul unui sistem coerent, bazat pe o cunoaștere prealabilă a opțiunilor celor mai importanți reprezentanți ai domeniului;
- să ierarhizeze valoric creația și creatorii studiați pe baza criteriilor individuale, conștientizate și fundamentate teoretic în anii anteriori, trecând interesul în mod special asupra opțiunilor proprii ale elevilor, consolidate inclusiv prin sporirea capacității acestora de argumentare;
- să ajute viitorii artiști să-și exprime propria personalitate creatoare prin formulări de intenționalitate, într-un limbaj specializat, prin comparație cu istoria apropiată și cea contemporană, prin raportare la stilistica atât de variată a secolelor XIX - XX și la reprezentanții de frunte ai culturii naționale și universale;
- să proiecteze opțiunile spre specializare (orientarea profesională) a elevilor într-un sistem care să permită capacitatea de comunicare în mediul artistic dar și într-un sistem social în care urmează să se integreze ca și producător și consumator avizat de artă.

Programa școlară pentru disciplina istoria muzicii cuprinde:

- *competențe generale* care evidențiază achizițiile învățării, la finalul învățământului liceal, specifice tuturor secțiilor din liceele de muzică;
- *competențe specifice și conținuturi*, structurate pentru fiecare an de studiu,
- *valori și atitudini*, ca rezultate ale instruirii care nu pot fi definite în termeni de acțiuni sau de comportamente observabile imediat și ușor evaluabile. Acestea reprezintă un rezultat al întregului demers didactic cu specific artistic, la care elevul participă;

- *sugestii metodologice*, oferite ca sprijin pentru cadrul didactic și se referă la detalieri privind: conținutul învățării, metode, activități și procedee didactice, recomandări cu privire la abordarea conținuturilor precum și sugestii privind evaluarea continuă și sumativă în scopul orientării cadrului didactic în procesul de predare-învățare.

Prezenta programă are în vedere pregătirea elevilor pentru examenul de certificare a competențelor profesionale, fără de care susținerea acesteia nu poate fi îndeplinită în totalitate; ne referim la pregătirea viitorilor instrumentiști care trebuie să aibă la bază cunoașterea istorică și stilistică a conținuturilor la instrument în vederea unei interpretări de calitate - pe de-o parte, pe de altă parte, studiul disciplinei fundamentează pe principii științifice susținerea componentei teoretice a examenului.

Actuala structură a programei solicită o abordare flexibilă în demersul didactic, a căilor, a metodelor și a mijloacelor adecvate, cu accent pe asimilarea unor sisteme valorice ce se vor constitui în modele pentru găsirea propriului sistem axiologic.

Prezenta programă este valabilă și pentru unitățile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale.

COMPETENȚE GENERALE

1. Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor artistice, în scopul comunicării unor variate opinii estetice; operarea cu noțiuni și concepte specifice
2. Investigarea istorico-stilistică și structurală a fenomenului muzical

VALORI ȘI ATITUDINI

- Conștientizarea contribuției muzicii la constituirea fondului cultural comun al societății
- Disponibilitatea pentru receptarea specializată a creației muzicale aparținând fondului cultural național și universal
- Receptivitatea față de diversitatea culturală
- Disponibilitatea de a transfera în viața socială valori estetice autentice
- Manifestarea inițiativei în susținerea propriilor opinii estetice

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI – CLASA A XI-A

Competențe specifice	Conținuturi
1.1 Operarea cu termeni și concepte specifice artei și culturii în perioada cuprinsă în ultimele decenii ale secolului al XVIII lea și sfârșitul secolului al XIX lea	- curent artistic, epocă culturală, stil, mișcare literară și artistică, romantism, transcendentă, inspirație, libertatea formală, expresie și limbaj specific, (programatism, virtuozitate, polimetrie/ poliritmie, culoare timbrală, cantilena etc.)
1.2 Recunoașterea caracteristicilor generale ale romantismului prin compararea cu elementele specifice limbajului și expresiei muzicale clasice	- predominarea sentimentului - preponderența conținutului asupra formei - caracterul polemic și libertatea formală,
1.3 Identificarea în urma audiției a principalelor genuri și forme caracteristice curentului romantic și a unor motive/ teme muzicale din lucrările reprezentative ale sec. al XIX lea	- tematicile preferate (valorificarea imaginației, afectivitatea, recurgerea la folclor, istorie, visul, liricul, fantasticul, pateticul, feericul, bizarul, grotescul, etc) - amestecul formelor și apelul la sincretism (contopirea muzicii, poeziei, teatrului, baletului și picturii)
1.4 Redarea în scris sau practic (vocal/ instrumental) a unor teme/fragmente muzicale aparținând stilului romantic	- creația muzicală a sec. XIX - încadrarea corectă în epocă/stil a lucrărilor audiate (concert, simfonie, sonată, cvartet, operă, vocal-simfonic)
1.5 Utilizarea programelor de scriere muzicală pe calculator în vederea aplicării mijloacelor contemporane de stocare și comunicare a informației	- identificarea auditivă a principalelor forme muzicale (forme strofice, rondo, variațiuni, sonată)
1.6 Compararea diverselor mijloace de informare, tradiționale sau moderne, în vederea selectării bagajului de cunoștințe necesare formării individuale generale și de specialitate	- redarea vocală/instrumentală sau în notație tradițională a unor teme muzicale reprezentative din creația compozitorilor secolului al XIX-lea - utilizarea programelor digitale în vederea reproducerii unor fragmente de partituri
2.1 Aprecierea comparativă a creațiilor muzicale din secolul al XIX-lea din perspectivă istorică și stilistică	- diversitatea stilistică a muzicii sec. XIX - genuri și forme ale muzicii clasice și romantice
2.2 Corelarea datelor istoriei muzicii cu evenimentele istorice culturale și sociale ale sec. al XIX -lea	- programatismul muzical prezentarea/comentarea creației compozitorilor reprezentativi și a marilor epoci creatoare
2.3 Inventarierea artelor care concură alături de muzică la sincretismul de factură romantică	- ethos-ul muzicii programatice cu tema/subiectul acesteia
2.4 Operarea cu analogii stilistice și creative între artele de expresie (muzică, literatură, dans) în perspectivă interdisciplinară	- viziunea interdisciplinară, susținută cu argumente literare, plastice, coregrafice sau istorice (după caz)
2.5 Folosirea surselor de informație muzicologică de redare, control și stocare (carte, media, aparatură electronică, computer), în scopul formării de cunoștințe privind domeniul de specializare	- analiza unor stiluri individuale de creație și interpretare (Beethoven, Brahms, Verdi, Wagner, Paganini, Chopin, Liszt, etc.) - diversitatea stilistică în creația literar-artistică a secolului al XIX-lea: analiză comparată

LISTA ELEMENTELOR DE CONȚINUT

Perioada trecerii de la Clasicismul vienez la Romantism – importanța înnoirilor creative ale compozitorului L. van Beethoven

Romantismul

- curentul „Sturm und Drang”
- muzica și literatura
- elemente romantice în creația beethoveniană
- începuturile romantismului: Weber, Schubert, Mendelssohn-Bartholdy
- programatismul
- miniatura vocală și instrumentală
- sonata
- simfonia
- simfonia programatică și poemul simfonic (Berlioz, Liszt)
- virtuozitatea interpretativă (Paganini, Schumann, Chopin, Liszt)
- Brahms
- Ceaikovski și alți reprezentanți de seamă ai școlilor naționale
- opera: Bellini, Donizetti, Rossini, Verdi
- drama muzicală: Wagner
- academiștii francezi: Franck, Saint-Saëns
- culturile naționale: rusă, norvegiană, finlandeză, spaniolă, cehă, maghiară, română etc.
- Postromantismul: Bruckner, Mahler, R. Strauss

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI – CLASA A XII-A

Competențe specifice	Conținuturi
1.1 Operarea cu termeni și concepte specifice artei și culturii în perioada cuprinsă în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea și ale secolului XX	- triada creației, interpretare, receptare, mesajul estetic, ambiguitatea la nivelul creației artistice, aleatorism, bruitism, structuralism, înnoiri de limbaj, școala de creație, limbaje de sinteză, etc.)
1.2 Recunoașterea auditivă a elementelor stilistice proprii diversității creative a secolului XX (inclusiv a unor motive/teme/structuri sonore din lucrările audiate)	- creația muzicală a sec. XX – diversitate, individualizare, mijloace moderne de creație, interpretare și difuzare a muzicii în epoca contemporană
1.3 Utilizarea programelor de scriere muzicală pe calculator în vederea valorificării multiplelor posibilități creative ale secolului XX	- elemente de scriere muzicală (notație nonconvenționale) în sec. XX
1.4 Selectarea diferențiată a mijloacelor de informare, tradiționale sau moderne, în vederea abordării individualizate a bagajului informațional necesar formării individuale generale și de specialitate	- alte surse sonore (banda magnetică, surse electronice, zgomotul) - limbaj specific (atonalismul, hexatonica, dodecafonia serială, serialismul, muzica concretă, stocastică, electronică) - structuralismul, aleatorismul controlat
1.5 Utilizarea partiturii muzicale pe baza experienței personale acumulate, în procesul înțelegerii complexe a mesajului artistic din creația românească a sec. XX	- creația muzicală românească din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și până astăzi
2.1 Corelarea datelor istoriei muzicii cu evenimentele istorice și sociale ale celei de a doua jumătăți a sec. al XIX-lea și sec. XX	- curente ale muzicii sec. XX verismul: Leoncavallo, Mascagni, Puccini, - simfonismul italian: Respighi - impresionismul: Debussy, Ravel
2.2 Identificarea elementelor comune și a celor diferențiate ale lucrărilor românești și universale compuse în aceeași perioadă	- expresionismul: Stravinski, cea de-a doua școală vieneză; neoclasicismul secolului XX (cu toate variantele sale), școlile naționale ale sec. XX: rusă, franceză, germană, poloneză, engleză, spaniolă, maghiară, americană etc.
2.3 Comentarea particularităților lucrărilor audiate din punct de vedere structural/compozițional, al genului, formei și stilului	- tendințe diversificate (influența apusene, valorificarea folclorului și tradiția bizantină) în creația reprezentanților școlii muzicale românești (G. Enescu, P. Constantinescu, M. Jora, D.G. Kiriac, Gh. Cucu, S. Drăgoi, T. Brediceanu, Vieru, W. Berger, Șt. Niculescu, A. Stroe, T. Olah, P. Benteoiu, S. Toduță, T. Jarda, C. Țăranu)
2.4 Recunoașterea surselor populare și a influențelor apusene în creația culturală românească, vocală și instrumentală	
2.5 Compararea celor mai importante stiluri creative ale secolului XX și a limbajului lor specific: cel muzical cu cel literal/plastic, aportul altor genuri – jazz-ul al filozofiei și al științelor în creație: matematica, fizica, acustica, electronica, informatica etc.)	
2.6 Corelarea marilor epoci creatoare din muzică, literatură și artele vizuale prin intermediul dezbaterii orale și scrise	

Competențe specifice	Conținuturi
2.7 Emiterea unor judecăți de valoare privind creația secolului XX și a compozitorilor reprezentativi din muzica universală și națională	<ul style="list-style-type: none"> - analiza comparată a stilurilor în creația literar-artistică românească și universală - instituțiile de cultură și arta românească - elemente comune privind influențele neoromantice, veriste, simboliste, neoclasice, impresioniste, expresioniste, folclorice în muzică și în alte arte precum literatura, teatrul, filmul, arte sincretice - rolul tehnologiei contemporane în arta

LISTA ELEMENTELOR DE CONȚINUT

Curențele secolului XX:

- verismul: Leoncavallo, Mascagni, Puccini
- simfonismul italian: Respighi
- impresionismul: Debussy, Ravel
- expresionismul:
  - Stravinski
  - cea de-a doua școală vieneză
- neoclasicismul secolului XX
- școlile naționale ale sec. XX: rusă, franceză, germană, poloneză, engleză, spaniolă, maghiară, americană
- înnoirile sec. XX: aleatorism, muzică concretă, electronică, stocastică (Varese, Cage, Boulez, Stockhausen, Xenakis, Ligeti)
- creatori de moduri de sinteză (Stravinski, Messiaen, Bartok, Vieru, St. Niculescu)
- noi surse sonore și modificările de notație în muzica secolului XX

Istoria muzicii românești

- începuturile muzicii culte în Principatele Române și Transilvania
- influențe folclorice și tradiția bizantină: I. Căianu, D. Cantemir, A. Pann
- muzica corală și vocal-simfonică, opera, opereta, baletul
- G. Enescu: creator, interpret, pedagog, dirijor
- compozitori post-enescieni: P. Constantinescu, M. Jora
- valorificarea folclorului: D.G. Kiriac, Gh. Cucu, S. Drăgoi, T. Brediceanu, etc.
- instituțiile de cultură muzicală, interpretarea și muzicologia românească
- integrarea muzicii românești în contextul european, diversificarea stilistică: A. Vieru, W. Berger, Șt. Niculescu, A. Stroe, T. Olah, P. Benteoiu, S. Toduță, T. Jarda, S. Păutza, C. Țăranu
- compozitori, dirijori, interpreți ai noii generații

SUGESTII METODOLOGICE

Pentru disciplina *Istoria muzicii*, prezenta programă permite profesorului o abordare metodică flexibilă, propunându-și să fundamenteze la nivel teoretic și practic orizontul cultural al viitorilor tineri muzicieni. Având în vedere că specificul disciplinei impune, pe lângă o abordare tematică, și o tratare tradițională cronologică, conținuturile obligatorii prevăzute în programă urmează a fi parcurse în succesiunea lor istorică, dar numai după ce elevii dobândesc, treptat, atât cunoștințele conceptuale, cât și pe cele stilistice, relevate în practica muzicală propriu-zisă.

Astfel, în vederea asimilării lexicului și operării cu limbajul specific disciplinei, cât și pentru cunoașterea în profunzime a contextului istorico-stilistic, elementele de bază ale noului curriculum îmbină latura teoretică cu cea aplicativă prin:

- utilizarea audiției muzicale orientată către conștientizarea elementelor de limbaj și expresie, definatorii stilistic, în funcție de epocile studiate;
- folosirea unor tehnici variate de informare și de cercetare de factură muzicologică, utilizarea partiturii și a materialelor de specialitate (diverse surse de informație, de la dicționar la internet).
- apelarea la tehnici de informare și creație asistată de calculator prin utilizarea competențelor specifice din programă.

Exemplificare: competenței 2.5. de la clasa a XI-a îi revine un conținut care poate fi materializat cu ajutorul calculatorului astfel: informații din domeniul literaturii artelor plastice, filozofiei sau teologiei sunt stocate prin mijloace specifice și coroborate în așa fel încât finalitatea aplicației ar trebuie să prezinte elevului o imagine istorică și stilistică complexă. Un alt exemplu cu aplicabilitate la clasa a XII a îl reprezintă competența 1.3. în care se poate realiza cu ajutorul calculatorului o serie dodecafonică ce îi va permite elevului să-și îmbogățească cunoștințele și să aplice informațiile cu caracter general privind expresionismul muzical cu activitatea de creație în stilul celei de-a doua școli vieneze.

Libertatea de opțiune a cadrului didactic în raport cu demersul metodologic se va reflecta în primul rând în alegerea materialului muzical ce urmează a fi audiat, în selectarea bibliografiei, în funcție de resursele locale (de exemplu, instituțiile muzicale și culturale din localitate, biblioteci, eventual instituții de învățământ superior), de condițiile existente în școală și de individualitatea fiecărui elev sau grup de elevi cu preocupări și interese convergente.

În acest sens, audiția muzicală va fi orientată de către profesor spre elementele de limbaj, stilistice sau expresiv-intenționale cu o importanță covârșitoare pentru realizarea tuturor competențelor pe care le impune prezentul curriculum. Nu trebuie să uităm că adevăratul contact cu arta muzicală se face în sala de concert, suportul electronic fiind doar o alternativă modernă la veritabila întâlnire nemijlocită cu spiritul creației muzicale.

Pentru a putea înțelege și accesa informația de specialitate, elevii urmează a fi familiarizați cu terminologia specifică disciplinelor muzicale, ce cuprinde, obligatoriu, o bază conceptuală, în principal de natură estetică, cu care elevii urmează a se familiariza de la începutul studierii obiectului *Istoria muzicii*, în scopul de a realiza comunicarea prin limbajul specializat al disciplinei. La finalizarea studiilor, noul curriculum a avut în vedere ca viitorul absolvent al studiilor specializate muzicale să poată comunica propriile opțiuni estetice și să formuleze judecăți de valoare, avizate și argumentate.

Cel puțin la fel de importantă pentru realizarea majorității competențelor specifice claselor a XI a – a XII-a este capacitatea profesorului de formare la elev a unei metode adecvate, riguros științifice, de lucru cu materialele de informare utilizate în scopul perfecționării continue a

tinerilor muzicieni ca viitori profesioniști și oameni de cultură, într-o epocă a informației - tehnica care se pot concretiza inclusiv în susținerea examenului de certificare a competențelor profesionale.

În acest sens, se vor propune de către profesor bibliografii cuprinzând studii muzicologice tematice, lucrări de sinteză, inclusiv aparținând domeniilor adiacente (estetică, filosofie, sociologia artei, literatură). Profesorul va indica cele mai semnificative capitole pentru tema abordată, pentru a fi citite, comentate sau rezumate de către elevi. De asemenea, pot fi utilizate monografiile ale personalităților culturale sau artistice studiate, dicționare, diverse capitole din lucrări teoretice mai ample, din care profesorul va indica elevului tema, capitolul, ideea sau chiar numai conceptul pentru a cărui cunoaștere se propune bibliografia.

Se sugerează profesorului ca în timpul desfășurării activității de predare-învățare să recurgă și la alte modalități de exemplificare a conținuturilor studiate cum ar fi exemplificarea de către elev a unui fragment muzical pe care acesta îl are în repertoriu cu scopul de a trezi interesul elevilor pentru comentarii avizate (metoda brain storming).

Pentru selectarea materialului bibliografic indicat de profesor, se va avea în vedere formarea capacității de selecție a elevului pentru a alege cele mai reprezentative surse.

Ceea ce rămâne definitiv pentru conținutul disciplinei și deosebit de important pentru dimensiunea sa formativă este metodologia de lucru cu informația la nivel muzicologic, de la partitura muzicală, la participarea la spectacolul muzical ca eveniment unic artistic și cultural, la tehnici de lucru cu dicționarul, cartea de specialitate, internetul și modalitățile de selecție avizată și conștientă dintr-o largă ofertă de discuri, casete, programe mass-media.

În evaluarea performanțelor elevilor, vor fi utilizate instrumente de evaluare precum cele tradiționale (orale, scrise – teste, teze - practice – exemplificari vocale, instrumentale, cu ajutorul computerului, etc) dar și cele complementare, specifice ultimilor 2 ani de învățământ preuniversitar (de specializare)

- investigația
- proiectul
- portofoliul
- autoevaluarea
- studiul de caz

Prin acest document, se intenționează asigurarea pregătirii de specialitate de bază a elevilor, dincolo de care fiecare elev, sub îndrumarea cadrului didactic, își poate prefigura un traseu de evoluție performantă.

Profesorul este chemat să depisteze elevii ale căror înclinații, sunt îndreptate mai mult către muzicologie, comunicare prin mijloace media, pe cei capabili de performanță și în îndrumarea lui competentă, să poată participa la diferite activități specifice (presă, comunicări științifice, concursuri școlare etc). Pentru aceasta, cadrul didactic trebuie să dovedească disponibilitate pentru pregătirea continuă, prin toate mijloacele oficiale, media, etc., să participe activ la diferite acțiuni, competiții și alte forme de pregătire și formare profesională continuă, finalizând demersul prin adaptarea și implicarea sa responsabilă în pregătirea pentru performanță a elevilor, determinând eliminarea riscului promovării falselor valori.

În vederea unei mai bune organizări a procesului de predare-învățare-evaluare și pentru orientarea cadrelor didactice în elaborarea proiectării didactice, propunem următoarea rubrică:

Liceul:
 Disciplina:
 Profesor:.....

Elev...../Clasa..... /Nr. de ore săpt....
 Anul școlar.....

Competențe specifice	Conținuturi (detalii)	Activități de învățare	Resurse	Evaluare	Observații

Pentru o mai flexibilă selecție datorată specificului învățământului vocațional, prezentăm trei modele de structuri ale desfășurării activității didactice propriu-zise:

Model A

Etapele lecției	Obiective operaționale	Activități de predare	Strategii didactice	Activități de învățare	Instrumente de evaluare	Observații

Model B

Etapele lecției	Obiective operaționale	Conținuturi esențiale	Strategii didactice	Sarcini de predare-învățare-evaluare	Observații

Model C

Etapele lecției	Obiective operaționale	Strategii de predare	Strategii de învățare	Strategii didactice utilizate	Instrumente de evaluare	Obsevații
		Activitatea cadrului didactic	Activitatea elevului			

Autorii programei școlare:

Prof. dr. Lucia Crinela Gorgăneanu
 (coord.)

Prof. dr. Doina Anca Floriștean

Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
 în Învățământul Preuniversitar – MECI

Liceul de Muzică *George Enescu*, București

Consultanți pe probleme de curriculum:

Lect. univ. dr. Firuța Tacea

Prof. Cornelia Dumitriu

Facultatea de Pedagogie și Științele Educației,
 Universitatea București

Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
 în Învățământul Preuniversitar – MECI